บทบรรณาธิการ

ระลึกคุณครู

แด่ ศาสตราจารย์ นายแพทย์อภัย ชมุนี หัวหน้าภาควิชาจุลชีววิทยาท่านแรก ที่จากไป...:.

นราทร ธรรมบุตร*

Dhamobutra N. A tribute to professor Aphai Chamunee. Chula Med J 1981 ; 25 (5) : 989–992

The professor was one of the early pioneers who helped making our medical school as it is now. He contributed immensely to the Department of Microbiology, Faculty of Medicine, Chulalongkorn University, and became its first head department. His researches on cholera, hemorrhagic fever, and other infectious diseases were numerous and invaluable. As a teacher, he was dedicated to his work. He served the department faithfully and effectively until his retirement. On April 21, 1981, we lost a great man to diabetes and cardiovascular accident. His work would remain with and carried on by us, his students and colleagues.

* ภาควิชาจุลชีววิทยา คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติในอดีต :

ท่านอาจารย์ เกิดเมื่อ 13 ตุลาคม 2469 ที่อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี เมื่อจบการศึกษาขั้นต้นแล้วจึงได้มาเรียนต่อที่ ร.ร. สวนกุหลาบ จบแพทยศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยม) ปี 2481 เป็นแพทย์คนที่ 585 ของประเทศ ผู้ที่เรียนอยู่รุ่นใกล้เคียงกับท่านอาจารย์คือ ศาสตราจารย์ น.พ. จิต ตู้จินดา

ท่านอาจารย์เป็นนักเรียนทุนรุ่นแรกของพระราชบิดาตุลา ฯ ศึกษาต่อ ณ มหาวิทยาลัยวิสคอนซิล อเมริกา และกลับมารับราชการในคณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาลอยู่ระยะหนึ่ง เมื่ออายุได้ 40 ปี ได้ลาออกจากราชการเพราะสุขภาพไม่สมบูรณ์ วุฒิสูงสุดที่ท่านได้รับคือ พ.บ., พ.ด. (กิตติมศักดิ์), Diploma of Bacteriology and Diploma of Skin and Veneral Diseases.

ประวัติรับราชการ :

ระยะที่คณะแพทยศาสตร์ ร.พ. จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ ตั้งขึ้นโดยพระบรมราชปรารภขององค์พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล นั้น ในแผนกวิชาพยาธิวิทยา ที่ท่านศาสตราจารย์ น.พ. ภิรมย์ สุวรรณเตมีย์ เป็นหัวหน้าอยู่นั้น สาขาจุลชีววิทยาขาดผู้เชี่ยวชาญ ศาสตราจารย์ น.พ. เฉลิม พรมมาส ผู้บัญชาการมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์จึงเชิญท่านอาจารย์ น.พ. อภัย ฯ กลับเข้ารับราชการในสาขาจุลชีววิทยา แผนกวิชาพยาธิ อีกครั้งหนึ่ง

จึงนับได้ว่าท่านเป็นหนึ่งในบรรดาผู้ก่อตั้ง คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ เช่นเดียวกับศาสตราจารย์หลวงลิขิตธรรม ศรีพยัตต์, ศาสตราจารย์ น.พ. เวก เนตรวิเศษ, ศาสตราจารย์ น.พ. สมาน มันตราภรณ์, ศาสตราจารย์ น.พ. บัณเย็น ทวีพัฒน์ และ ฯลฯ

อย่างไรก็ดีเป็นที่น่าเสียดายที่อายุราชการของท่านอาจารย์ไม่ต่อเนื่องกันจึงเป็นเหตุให้ท่านไม่ได้รับพระราชทานเครื่องอิสริยยศระดับสายสะพาย

ชีวิตครอบครัว :

สมรสกับ ม.ร.ว. อุไร สนิทวงศ์ มีบุตรชายเพียงคนเดียว เป็นอาจารย์อยู่ที่มหาวิทยาลัยศิลปากร

ระยะสุดท้ายของชีวิต :

เมื่อเกษียณอายุ ฯ ปี 2509 นั้น ท่านอาจารย์ยังแข็งแรงดี ศาสตราจารย์ น.พ. เฉลียว วัชรพุกก์ แนะนำให้ไปเป็นแพทย์ที่ปรึกษา ณ ศูนย์กาชาดบางแค ท่านทำงานอยู่หลายปี และได้ป่วยเป็น CVA ศาสตราจารย์ น.พ. ประญัติ ลักษณะพุกก์ ตรวจให้การวินิจฉัย และแนะนำ

ให้เข้ารักษาตัวที่ตึกธนาคารกรุงเทพฯ ร.พ. จุฬาลงกรณ์ ในความดูแลของอาจารย์ น.พ. ทองจันทร์ หงส์ลดารมภ์ ระยะนี้จึงพบว่าท่านเป็นโรคเบาหวานด้วย

แม้ว่าท่านจะทุเลาจากโรคแล้วก็ตาม ความเป็นแพทย์และมีจรรยาบรรณที่ดีท่านอาจารย์ก็อดทน ประกอบกิจการแพทย์เพื่อช่วยเหลือชีวิตมนุษย์ต่อไปโดยมิได้เห็นแก่ความเหนื่อย กระทั่งวันระลึกคุณครูของชมรมคณาจารย์ คณะแพทยศาสตร์ บี 2522. ท่านก็ยังมาปรากฏตัว ก่อเกิดความปีติแก่ลูกศิษย์ของท่านมาก

ผลงานทางวิชาการ :

ด้านบริหาร : ท่านอาจารย์นำความเจริญให้กับหน่วยจุลชีววิทยา แผนกวิชาพยาธิวิทยามาก ในครั้งนั้น อาจารย์ประจำหน่วยมีเพียง 4 – 5 ท่าน เช่น อาจารย์ พ.ญ. อัมพัน ทัศนียเวช, อาจารย์ น.พ. ขจร ประนิช และอาจารย์ น.พ. ดิลก เย็นบุตร ฯลฯ เป็นต้น

การที่สาขาจุลชีววิทยาในแผนกวิชาพยาธิวิทยา สามารถแยกเป็นแผนกอิสระได้นั้น ก็ด้วยความสามารถของท่านที่ได้วางแผนพัฒนามาโดยตลอด จนกระทั่งคณะกรรมการมหาวิทยาลัยเห็นความสำคัญ ท่านจึงได้เป็นหัวหน้าภาควิชาจุลชีววิทยาเป็นท่านแรก ในขณะที่ท่านดำรงตำแหน่งหัวหน้าสาขาจุลชีววิทยา และหัวหน้าแผนกจุลชีววิทยา นั้น ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีความสบายใจ ในความอารีของท่านเสมอ

ด้านวิจัย : ปัญหาโรคติดเชื้อที่สำคัญขณะนั้น ก็คืออหิวาต์ และไข้เลือดออกท่านอาจารย์ทำวิจัยค้นคว้าเกี่ยวกับจุลชีพก่อโรคเหล่านี้มาก บางครั้งต้องขับรถไปรับไข่ที่ไร่ปฏิชีวนะที่ฟาร์มหลวงสุวรรณ วาจกกสิกิจ บางเขน ด้วยตัวของท่านเอง ต้องเลี้ยงสัตว์ทดลองเอง (เพราะไม่มีศูนย์สัตว์ทดลองเหมือนปัจจุบัน) และต้องเดินทางไปประชุมเกี่ยวกับโรคติดเชื้อต่างประเทศบ่อยๆ เป็นประจำ ฉะนั้น ผลงานทางวิชาการนั้นมีมากจนไม่สามารถจะบรรยายได้

เกี่ยวกับการสอน :

นิสิตบางคนมักจะบ่นว่า สอนไม่ค่อยกระจ่างแจ้ง แต่อีกหลายคนพอใจ เพราะการสอนแบบนี้ทำให้แทบทุกคนต้องเข้าห้องสมุดและอ่านขั้นตอนที่ท่านแนะ นับว่าเป็นผลดีอย่างมาก ในห้องปฏิบัติการท่านชอบสาธิตการทำ Gold Colloidal test (Lange's test) คือสืบค้นโปรเทอิน โกลบูลีน ในน้ำไขสันหลังเพื่อวินิจฉัยโรคซิฟิลิสขึ้นสมอง (Cerebrospinal

Syphilis), การทดสอบข้อบัญญัติของ โค๊ก โป๊สทูเลทส์ (Koch's postulates) แสดง Complement fixation, และ Treponema pallidum immobilization test ให้นิสิตแพทย์ทุกปีโดยไม่รู้จักเหนื่อย ทำความตื่นเต้นและพอใจต่อลูกศิษย์ของท่านเป็นอย่างมาก

ตั้งแต่ต้นปี 2524 เป็นต้นมา อาการเบาหวานของท่านกำเริบขึ้น ประกอบกับมีอาการทางโรค CVA รุนแรงขึ้น ท่านจึงได้จากไปอย่างสงบ เมื่อ 21 เมษายน 2524 ชั่วชีวิตของท่านมีแต่งานและงานเพื่อสังคมและส่วนรวมโดยไม่รู้จักเหนื่อย โกรธใครไม่เป็น ไม่ดุด่าใคร..... รู้จักข่มใจ..... ไม่นินทาใครลับหลัง..... สมดังพุทธภาษิต ที่ว่า

"โกธ ทเมน อุจฺฉินฺเท" พึงตัดความโกรธด้วยความข่มใจ.

"อนฺถ ปริวชฺเชติ อตฺถ คณฺหาติ ปณฺฑิโต" บัณฑิตย่อมเว้นสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์, คือเอาแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์

ขอให้ดวงวิญญาณของท่านอาจารย์จงไปสู่สุคติในสัมปรายภพ เทอญ...

น.พ. นราทร ธรรมบุตร